

Srpska Ibarska vojska je već u početku rata pretrpjela poraz, te nije bila u stanju da dublje prođe u tursku teritoriju, a crnogorske snage nijesu preduzele ofanzivne operacije u tom pravcu, pa će zamisao o spajanju srpske i crnogorske vojske u Sandžaku ostati neostvarena. Zapravo, nakon poraza srpske vojske, u Crnoj Gori su napustili planove za operacije u Sandžaku. Osnovni razlozi za to bili su: "teritorijalno širenje na sjever nije za Crnu Goru bilo primarno, već širenje prema Hercegovini i Albaniji, sa dobijanjem izlaza na Jadransko more, kao i konkretna vojno-politička situacija."

Po vojnoj konvenciji ratne operacije je trebalo koordinirati preko vojnih zastupnika. Sljedstveno tome u glavni stan (štab) crnogorske vojske je poslat bivši ministar vojni, general Jovan Belimarković, a u Srbiju – "stručnjak za pobune", senator Mašo Vrbica. General Belimarković se nije miješao u vojno-političke poslove, i njegova misija je bila posve marginalna. Protivno njemu, Mašo Vrbica je u Srbiji formirao "Leteljakor" ("Jataganska legija"), sastavljen od Crnogoraca, Hercegovaca i Starosrbijanaca, i "to je bila jedina uspješna jedinica u čijoj srpskoj vojsci", kojom je 1876. komandovao ruski general Černjajev. U srpskoj vojsci je bilo 700 ruskih oficira, uz veliki broj dobrovoljaca iz Rusije i Crne Gore.

Knjaz Nikola je, nakon čitanja ratne proklamacije, sa vojskom odjahao prema Grahovu, "koje je tada bilo najveće naselje u Crnoj Gori".

"Čim je postalo izvjesno da će 1875. buknuti ustanak u Hercegovini, na Grahovu je formirana Vojena uprava, koja se brinula o sprovođenju političkih direktiva i vojnih planova sa Cetinja, o snabdijevanju i zbrinjavanju ranjenika..."

Potpisavši Zenevsku konvenciju (29. XI 1875) i donijevši Statut Crvenog krsta (15. I 1876), objavljen u "Glasu Crnogoraca", Crna Gora je stekla mogućnost da legalizuje međunarodnu sanitetsku pomoć hercegovačkim ustanici, što se odma prenijelo i na rat.⁸⁰

Crnogorska vojska je, preduzimajući dugi marš – put u svojoj historiji, četvrtog dana, preko Velimlja stigla na Cetinje, radi dejstva preko Krscu i Duge ka Nikšiću, ili preko kuka – planirano zbornom mjesto sa hercegovačkim bataljonima

⁸⁰ Dr Radoslav Rotković, Bitka na Vučjem dolu (1876), DAV Podgorica, 2000, str. 58, 59.

Hercegovačkim bataljonima podijeljene su crnogorske vojne oznake, ratne zastave i nove puške, i potom pročitana knjaževa Proklamacija Hercegovcima, koja je već bila štampana u "Glasu Crnogorca". Na sastanku komandnog sastava knjaz je izložio viteške principe vojevanja. Zabranio je sječu glava i noževa, paljenje kuća i žita, i "svaki drugi varvarizam". Riječju, "on je spremao svoj pohod u Hercegovinu kao civilizacijski pohod, kojemu niti su vični Crnogorci, niti Turci".

26. VI/8. VII pošlo se ka Turuntašu, s onu stranu Troglava, gdje se stiglo predveče. Na usputnom odmoru došlo je do raspodjele vojske.

"Kod knjaza dugo savjetovanje. On vojsku razdjelio u tri odjeljenja: jedno odjeljenje pod upravom Peka Pavlovića i Baja Boškovića otiđe da sprječavaju dolazak vojske od Kleka. Četiri bataljona u Studeni Potok, između Gacka i Nevesinja, da motre na put i na pokret vojske turske. Knjaz s glavnim stanom da ide put Gacka. Istog dana počeo dolaziti dobrovoljci iz Boke; Vojinović konte, Gojković i mnogi sveštenici došli su u glavni logor. Uveče knjaz obrazova četu od dobrovoljaca bokeških, a za komandira postavi Saka Petrovića."⁸¹

Suštna crnogorskog ratnog plana "u prvoj fazi rata bila je strategijska ofanziva u pravcu Hercegovine duž linije Veličice-Gacko-Nevesinje-Mostar". Poslije neuspjeha u napadu na Nevesinje i poraza njene prethodnice na Bišini kod Mostara, crnogorska vojska odstupila je u pravcu Korita.

U toku odstupanja Sjeverne vojske od Korita ka selu Vrbica, knjaz je na Planiku saopštio odluku: "... uzimijem sad za baš u moje ruke svu upravu nad vojskom". Pošto je vojvodu Petra smijenio s položaja, zapovjednika, knjaz je Sjevernu vojsku podijelio na četiri brigade, pod komandom "starih vukova, Jola Piletića, Peka Pavlovića, Baja Boškovića i Petra Vukotića."

Sjeverna vojska u rejonu sela Vrbica bila je grupisana tako da je bila spremna za predstojeći sudar s glavnim turskim snagama, "bilo da Turci iz Bileće preduzmu pokret u pravcu Gacka, radi dejstva preko Krscu i Duge ka Nikšiću, ili preko Vrbice do ka Banjanima, ili u pravcu Trebinja".

⁸¹ Vojvoda Gavro Vuković, Memoari, Obod, 1996, str. 246.